תנן מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש בשלמא למ"ד אפילו בשנכסי בעל אבידה אסורים על מחזיר נמי מהדר היינו דקתני מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש אלא למ"ד כשנכסי בעל אבידה אסורים על מחזיר לא מהדר אמאי תפול הנאה להקדש אחדא קתני איכא דמתני לה בהאי לישנא פליגי בה ר' אמי ור' אסי חד אמר לא שנו אלא בשנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר ומשום פרוטה דרב יוסף לא שכיח אבל נכסי מחזיר אסורים על בעל אבדה לא מהדר ליה משום דקא מהני ליה וחד אמר (א) [א]אפי' נכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה מותר דכי מהדר ליה מידי דנפשיה קמהדר ליה תנן מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש בשלמא למ"ד אפילו בשנכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה מהדר (ב) היינו דמתרץ מקום אלא למ"ד בשנכסי מחזיר אסורין ולא מהדר היכי מתרץ מקום קשיא אמר

רש"י

מקום שנוטלין עליה שכר. (ג) חזרת אבידה שכר: **תפול הנאה להקדש.** דכיון דמודר ממנו הנאה לא מצי האי למיתב ליה שכר: **בשלמא למ"ד אפי' בשנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר נמי מהדר.** ליה אבידתו היינו דקתני מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה [להקדש] כיון דמחזיר לא מצי למישקל מיניה השכר לפי שזה בעל אבידה הדירו מנכסיו אינו יכול להשתייר השכר בידו דמקום שנוטלים עליה שכר הוא (ד) לא מצי בעל אבידה למימר הואיל ואינו יכול ליטול השכר יהא שלי לפיכך תפול הנאה להקדש. ואי נכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה והאי מחזיר אדם עשיר הוא ואינו רוצה לקבל שכרו דזילותא הוא לקבל השכר מכל מקום האי בעל אבידה לא מצי תפיס לשכרו משום דמודר הוא מנכסי מחזיר ושכרו איתיה גביה דמקום שנוטלין עליה שכר הוא לפיכך תפול הנאה להקדש: **אלא למ"ד.** כשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה מהדר והתם איכא למימר תפול הנאה להקדש אבל נכסי בעל אבידה אסורים על מחזיר לא מהדר הואיל ולא מהדר ליה לא יהיב ליה אגרא אם כן מאי תפול הנאה להקדש איכא למימר הכא הואיל ולאו בר אגרא הוא: תריך **אחדא קתני.** אחד לחוד מיירי תפול הנאה להקדש בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה דבעל אבידה לא מצי תפיס אגריה דמחזיר דלא מצי למיתהני מיניה ומחזיר נמי לא בעי ליטול שכר דעשיר הוא להכי תפול הנאה להקדש: **לא שכיחא.** וליכא הנאה כלל: **משום דקא מהני ליה.** דאע"ג דמידעם דנפשיה מהדר ליה אפ"ה מהני ליה דדמי כמאן דמהני ליה מנכסיו: **מהדר ליה.** משום דמידעם דנפשיה מהדר ליה ולא מהני ליה כלום: **בשלמא למ"ד אף בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה מהדר היינו דמתרץ מקום.** כלומר דמשכחת ליה מקום שנוטלים עליה שכר תפול הנאה להקדש דכיון דנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה לא מצי בעל אבידה לשייר השכר לעצמו דהא נכסי מחזיר הן ואסורין עליו וצריך לו ליתן השכר והמחזיר אי אדם עשיר (ה) ואינו רוצה לקבל השכר להכי תפול הנאה להקדש: **אלא למאן דאמר בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה לא מהדר היכי מתרץ מקום.** שנוטלין עליה שכר הא ליכא (ו) שכרו כלל דלא מהדר. והכא ליכא לתרוצי אחדא קתני דהתם דכיון דקאמר בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה קא מוקי ביה תפול הנאה להקדש דכופין לבעל אבידה שיתן השכר להקדש ואין יכול להחזיק בו דנכסי מחזיר אסורין הן עליו אבל הכא ליכא לתרוצי אחדא קתני אנכסי בעל אבידה אסורין עליה דכיון דנכסי מחזיר אין אסורין על בעל אבידה מצי האי בעל אבידה למיתפס השכר לנפשיה ולא נפיל להקדש והיכי מתרץ מקום קשיא:

ככר

ר"ן

תנן מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש בשלמא למאן דאמר בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה אבל דבעל אבידה אסורין על מחזיר לא מהדר היינו דקתני מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש אלא למאן דאמר אפילו נכסי בעל אבידה אסורים על מחזיר נמי מהדר אמאי תפול הנאה להקדש כך היא עיקר הגירסא. וה"פ בשלמא למ"ד דמתני' בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה דוקא היא דאילו נכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר לא מהדר משום פרוטה דרב יוסף מש"ה קתני סיפא דמקום שנוטלין עליה שכר אם זה המחזיר גברא יקרנא ואינו רוצה לקבל שכרו לא ישהנו בעל אבידה לאותו שכר אצלו דהא מתהני מיניה אלא תפול הנאה להקדש אלא למ"ד דאפילו נכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר מהדר אם כן רישא דקתני ומחזיר לו אבידתו אפי' בשנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר נמי היא וסיפא דקתני תפול הנאה להקדש אכולא מילתא קאי ובשלמא בנכסי מחזיר אסורין אתי שפיר אי מחזיר גברא יקרנא הוא כדפרישית אבל בשנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר למה לי דתפול הנאה להקדש יעכבנו בעל האבידה לעצמו שהרי לא נאסרו נכסי מחזיר וליכא למימר דהכא כשבעל אבידה גברא יקרנא ורוצה ליתן שכר ומקבל לא מצי שקיל דהא נכסי בעל אבידה אסורין עליו ומשום הכי תפול הנאה להקדש דבכהאי גוונא לא שייך יקרנא לקבל אבידתו בחנם כך פירשו רבותי. ולי נראה דהכי קאמר אמאי תפול הנאה להקדש יתן שכרו בעל אבידה למחזיר דנהי דנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר אפילו הכי מותר ליקח ממנו שכרו דהא א) הש"ס זבינא דרמי על אפיה אמר לעיל [לג.] דהנאת מוכר הוא ולא לוקח ונפקא מינה דאי לוקח מודר ממוכר מותר ליקח ממנו וזבינא דרמי על אפיה מאי טעמא דהא מכל מקום מודר מיתהני מההוא מידי דמוכר אלא ודאי היינו טעמא דכיון דזבינא דרמי על אפיה הא משכח מינה לוקח טובא וכל כה"ג אע"ג דאתי לידיה ממדיר לא מקריא הנאה הכא נמי במקום שנותנין עליה שכר דהיינו בבטל מן הסלע אע"ג דיהיב ליה כי ההוא אגרא בעל אבידה למחזיר לא מיתהני מחזיר מיניה דבעל אבידה כלל שאותו שכר כבר היה מצוי בידו וכיון שכן אמאי תפול הנאה להקדש הא מצי בעל אבידה למתביה למחזיר. כנ"ל ונכון הוא: **ומשני אחדא קתני.** כלומר רישא דמחזיר אבידתו בין בנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה בין בנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר אבל סיפא במקום שנותנין עליה שכר תפול הנאה להקדש אחדא בלחוד קאי דהיינו אנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה: **איכא דמתני לה בהדין לישנא וכו' לא שנו אלא בשנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר.** ומתני' לצדדין קתני שוקל לו את שקלו ופורע לו את חובו מדיר למודר ומחזיר לו אבידתו ב) מדיר למודר ותורם לו את תרומותיו מדיר למודר ומשום דבעי תנא למיתני כולהו גווני דשרי בין מדיר למודר תנא הכי כך נראה בעיני. אבל בנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה לא מהדר ליה משום דקא מהני ליה ועדיף טפי מפורע לו חובו דהא קא ממטי ליה בידיה ואי לא דקא מהדר ליה אפשר דפסדא מיניה לגמרי: **בשלמא למ"ד אף בשנכסי מחזיר אסורין מהדר.** כלומר דמודר מחזיר למדיר ומדיר למודר היינו דמתרץ מקום דאיכא לתרוצי דאחדא קתני כלומר היכא דמהדר מדיר למודר אלא למ"ד בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה לא מהדר וא"כ מתני' דמחזיר לו אבידתו בשנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר בלחוד היא וא"כ היכי מתרץ מקום דבכה"ג ליכא למימר תפול הנאה להקדש וכמו שכתבתי למעלה: ולענין הלכה קיי"ל דבין בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה בין בשנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר מהדר דהא מ"ד דנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה לא מהדר אתותב ואע"ג דמ"ד בלישנא קמא דנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר לא מהדר לא אתותב דאדרבה אתיא לדידיה מתניתין טפי שפיר אפ"ה כיון דהאי לישנא בתרא הוא והך סברא דבין בנכסי מחזיר אסורין בין בנכסי בעל אבידה אסורין מהדר איתמרא בתרתי לישני כוותיה נקטינן וכן פסק הרמב"ם ז"ל:

אמר

פירוש הרא"ש

בשלמא למאן דאמר אף בשנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר. פירוש כשניהם מודרין זה מזה היינו דקתני תפול הנאה להקדש שהמחזיר אינו יכול לקבל ממנו שכר ובעל אבידה אסור לעכבו: אלא למאן דאמר בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה דוקא בהכי איירי מתניתין אמאי תפול הנאה להקדש: **אחדא.** על דרך אחד כגון אם אין המחזיר רוצה לקבל שכר ובעל אבידה אינו יכול לעכבו הלכך תפול הנאה להקדש והא דלא קתני יקבל המחזיר שכרו משום דכולה מתניתין איירי במחזיר בחנם דהא קתני ברישא מחזיר לו אבידתו היינו בחנם דאי בשכר פשיטא דהא נכסי בעל אבידה מותרים למחזיר הלכך בסיפא נמי איירי במחזיר בחנם ולהכי תנא תפול הנאה להקדש: ובספרים נמצא נ"א בשלמא למ"ד בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה אבל דבעל אבידה אסורין על מחזיר לא מהדר היינו דקתני מקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש אם אין המחזיר רוצה לקבל שכר אלא למ"ד אף נכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר נמי מהדר ומתני' איירי נמי בכל ענין בין כשנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר אבל נכסי המחזיר מותרין לבעל האבידה ובין כשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה אבל נכסי בעל אבידה מותרין למחזיר אמאי תפול הנאה להקדש היכא דנכסי מחזיר מותרין: **אחדא** קתני. האי תפול הנאה להקדש לא קאי אדנכסי מחזיר מותרין לבעל אבידה אלא אדנכסי בעל אבידה מותרין למחזיר והמחזיר אינו רוצה לקבל שכר וליכא למימר נמי דקאי אהיכא דנכסי בעל אבידה אסורין למחזיר ותפול הנאה להקדש אם אין בעל אבידה רוצה לעכב השכר דהא לא איצטריך למיתני דכיון דאין המחזיר יכול ליטול שכר הרי הוא של בעל האבידה ואם ירצה יתן כל ממונו להקדש אבל כשאינו יכול לעכב השכר הוצרך לפרש מה יעשה בו: **משום דקא מהני ליה.** ולית ליה הך סברא מדעם דנפשיה קא מהדר ליה: **אף בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה היינו דמתרץ מקום.** דכיון דשניהם מודרין זה מזה מחזיר אינו יכול ליטול ובעל אבידה אינו יכול לעכב: בשנכבסי מחזיר אסורין לא מהדר. ולא איירי מתניתין אלא בשנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר אבל נכסי מחזיר מותרין לבעל אבידה היכי מתרץ מקום אמאי לא מעכב השכר לעצמו:

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ז מהלכות נדרים הלכה א סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכא סעיף ג:

מסורת הש"ס

א) נ"ל הסתא זבינא. יעב"ץ, ב) נ"ל מודר למדיר,

הגהות הב"ח

(א) גמ' על בעל אבידה מהדר ליה דכי מהדר ליה מידי דנפשיה: (ב) שם מהדר ליה היינו דמתרץ וכו' אסורים לא מהדר היכי מתרץ: (ג) רש"י ד"ה מקום שנוטלין עליה שכר נוטלין על חזרת אבידה שכר הס"ד: (ד) ד"ה בשלמא וכו' ולא מצי בעל: (ה) ד"ה היינו וכו' עשיר הוא ואינו: (ו) ד"ה אלא למ"ד וכו' הא ליכא שכר כלל כיון דלא מהדר והכא ליכא לתרוצי אחדא קתני כדלעיל דהתם ניחא דקאמר כשנכסי מחזיר וכו' אסורין עליה דמחזיר דכיון דנכסי:

תוספות

בשלמא למאן דאמר בשנכבסי כו'. פירוש שניהם מודרי' זה מזה לכך תפול הנאה להקדש אלא מ"ד וכו' אמאי תפול הנאה להקדש יתן שכרו למחזיר שהרי אינו מודר מבעל אבדה: ה"ג **אחדא.** פי' לגבי חדא מינייהו קתני תפול (עלי) הנאה להקדש לגבי בעל אבידה שאם המחזיר אינו רוצה לקבל השכר א"כ נהנה מן המחזיר והוא מודר הנאה ממנו אשמעי' במתני' שצריך שיתן הבעל אבידה שכר ויפול הנאה להקדש וא"ת איכפל תנא לאשמועינן שאם היכא שאין המחזיר רוצה לקבל וי"ל דאורחא דמילתא הוא שאינו חושש לקבל שכר הואיל דמצוה הוא אע"פ שאינו מחוייב לעשות כיון שהוא בטל ממלאכתו: **היכי מתרץ מקום קשיא.** וא"ת ולישני כדלעיל דחדא קתני ורישא מיירי שאין בעל אבידה רוצה לעכב השכר לעצמו ואז צריך שתפול הנאה להקדש שאין המחזיר רשאי לאוכלו שמודר הנאה ממנו יש לומר דלא דמי בשלמא לעיל רגילות הוא שאין המחזיר רוצה ליטול שכר על השבת אבידה משום מצוה דגנאי הוא אבל הכא לאו אורחא דמלתא שהרי אין גנאי מלעכבו לעצמו: